

23-29.12.2008 - "Revista 22"

Titlul: "Intelligence eficient: de la control la cooperare"

Materialul este publicat în suplimentul 'Libertate și securitate'

Publică un material semnat de directorul Serviciului Român de Informații, domnul George Cristian Maior:

"Serviciile de informații sunt instituții angrenate într-un 'război tăcut', un război al intelligence-ului, în care trebuie să protejeze și să susțină interesele națiunii. Într-un asemenea război este nevoie de eficiență, de reacție rapidă, de prognoză și analiză serioasă pentru a putea contracara riscuri tot mai diverse și mai complexe, de la terorism sau atacuri cibernetice la riscurile energetice sau economice. În orice democrație consolidată există o tensiune inerentă între nevoia de libertate a societății și nevoia statului de a îngrădi anumite drepturi individuale în situația în care securitatea și libertatea întregii comunități sunt afectate de anumite riscuri. Acest subiect a fost de multe ori obiectul dezbaterilor în Congresul SUA, Parlamentul britanic sau cel francez. În practică, se caută justa măsură între controlul democratic și eficiența profesională. Un serviciu eficient într-un stat democratic este un serviciu independent politic, care servește interesele societății și care este evaluat în termeni de rezultate și profesionalism.

Transformarea Serviciului Român de Informații vizează creșterea acestei eficiențe, a capacităților de a obține și analiza informațiile, de a oferi cunoaștere și prognoză statului și cetățenilor săi, în cadrul unei societăți democratice. De asemenea, modernizarea SRI, începută pe coordonatele Viziunii Strategice 2007-2010, include o serie de procese de reformă managerială, debirocratizare, demilitarizare, creștere a nivelului de transparență și a cooperării SRI cu societatea civilă și mediul academic din România. O astfel de abordare contribuie la consolidarea serviciului, dar acordă și o substanță sporită controlului civil asupra sa, deschiderii SRI spre societate, două elemente cheie în gestionarea riscurilor contemporane.

Procesele actuale de schimbare instituțională au demarat, din păcate, într-un context normativ marcat de menținerea în vigoare a Legii siguranței naționale din 1991. Această lege este în prezent desuetă și nu încorporează principii și norme derivate din schimbarea statutului strategic și politic al României, odată cu aderarea țării noastre la NATO și UE. Legea siguranței reprezintă expresia unei societăți proaspăt ieșite din dictatura comunistă, cu o viziune mai curând tradiționalistă, autarhică asupra securității naționale. O asemenea abordare era explicabilă în acele vremuri, când România nu făcea parte din nicio alianță, se afla într-un context geopolitic dificil și se simțea amenințată din toate direcțiile.

Amânarea adoptării unei noi legislații în domeniu a determinat SRI să-și elaboreze propriile norme interne de restructurare și, în interiorul cadrului normativ în vigoare, să încerce să se adapteze la necesitatea de a răspunde provocărilor și riscurilor actuale de securitate. Mare parte dintre serviciile de informații din state NATO au demarat reforme substanțiale după 11 septembrie 2001; în unele state a fost modificată legislația de bază din acest domeniu. Este de aceea un demers foarte important, care trebuie continuat și în țara noastră prin adoptarea unui pachet de legi care să asigure congruența dintre obiectivele politicii de securitate a României, amenințările și vulnerabilitățile actuale și activitatea serviciilor de informații.

Dacă, pe anumite paliere, handicapul inerent cadrului normativ adoptat în 1991 a putut fi depășit - spre exemplu, pe palierul de planificare, management și restructurare, prin adoptarea în CSAT a unei noi scheme de organizare a SRI -, pe alte domenii Serviciul are nevoie de noi norme și principii pentru a putea continua procesul intern de transformare. Cel mai concludent exemplu este cel al demilitarizării SRI, pentru care este nevoie de o lege separată privind statutul ofițerului de informații. Demilitarizarea nu vizează doar trecerea la un nou nomenclator de grade și funcții, ci această schimbare va fi una mult mai profundă, pornind de la mentalitate, cultură organizațională și continuând cu modificarea unui ansamblu de reguli, regulamente și proceduri interne. Definirea unui Ghid al carierei pentru ofițerul de informații este numai un exemplu de modificare structurală în acest

domeniu, extrem de important pentru orice serviciu de informații, cel al resurselor umane.

Dezbaterea privind pachetul de legi aflat în parlament - cele patru legi referitoare la organizarea SRI, a SIE, activitatea de informații și contrainformații și statutul ofițerului - a pornit la un moment dat de la o anumită politizare a acelei tensiuni evocate anterior, dintre libertate și securitate, dintre acțiune și control. Cât de multă putere acorzi serviciilor și care sunt limitele acesteia? Este o întrebare legitimă, însă dezbaterile pe marginea sa nu au condus, din păcate, la o analiză obiectivă asupra a ceea ce ar trebui să facă serviciile, ci la crearea unor false dihotomii axate pe evenimential, pe 'agenda zilei' (ascultarea telefoanelor e doar un exemplu în acest sens!).

Cred că noile legi pot asigura în viitor și un control mai bun asupra serviciilor de informații, o transparență mai mare în gestionarea resurselor umane (ofițerii devin funcționari publici cu statut special) și o mai corectă abordare a problematicei riscurilor și amenințărilor de securitate. Acestea sunt în prezent extrem de volatile și nu pot fi subsumate sau 'încarcerate' într-un cadru normativ strict, ci pot face obiectul unor documente de planificare de tipul Strategiei de Informații care să se revizuiască periodic. În acest sens, justa măsură între acțiune și control poate fi stabilită tocmai printr-un cadru normativ mai flexibil, care să permită legiferarea matricii funcționale a instituțiilor de intelligence într-un stat democratic, dar și o evaluare a activității lor adecvată evoluției fenomenelor de risc din competență. O evaluare a SRI, spre exemplu, pe baza îndeplinirii obiectivelor și gestionării amenințărilor incluse în viitoarea Strategie de Informații a Serviciului, este mult mai utilă decât o analiză a unor detalii de funcționare sau operațiuni specializate într-o anumită situație.

De ce consider că, dincolo de existența unei reale dezbateri în plan internațional asupra dihotomiei conceptuale libertate-securitate, drepturi și limitarea lor, în cazul României, discuțiile se axează uneori pe o falsă problematizare? În primul rând, pentru că eficiența unui serviciu în slujba națiunii e dată de modul de raportare a sa la actul de guvernare, la obiectivele politice și strategice ale statului și societății. În al doilea rând, pentru că un nou pachet de legi va permite un control parlamentar mai

adekvat dinamicii curente a activității de intelligence. In al treilea rând, pentru că noile legi vor asigura ajustări suplimentare pentru îmbunătățirea cooperării SRI cu societatea civilă - extrem de importantă în prezent. Exemple în acest sens sunt multe. Vorbim de emergența riscurilor la adresa securității cibernetice, unde un serviciu de informații poate fi eficient doar în cooperare cu zona privată, de bussines și de cercetare pe protecția infrastructurilor informatice. Vorbim de organizarea unor dezbateri publice în domeniul analizei de risc pentru evaluarea percepțiilor asupra unor evoluții geopolitice, vorbim de cooperarea cu beneficiarii de informații, inclusiv din parlament, pe dimensiunea de feed-back asupra informației - cât de utilă și relevantă este pentru o anumită politică a statului român, spre exemplu, în zona securității energetice sau pe dimensiunea angajării în promovarea stabilității în spațiul Mării Negre.

Intr-un anume sens, ar trebui, atât în interiorul SRI, cât și în zona politică, să dezvoltăm o formă de control mult mai eficient asupra activității de informații, bazat pe o nouă filosofie - a cooperării dintre furnizorii și consumatorii de intelligence. Dacă vrem un serviciu de informații responsabil în fața cetățenilor, trebuie să vedem cum s-au planificat și alocat resursele pe acest domeniu și cu ce rezultate în planul susținerii intereselor strategice ale României. In acest domeniu, cooperarea poate deveni o formă de control democratic mult mai eficientă, și din perspectiva statutului și a societății."